

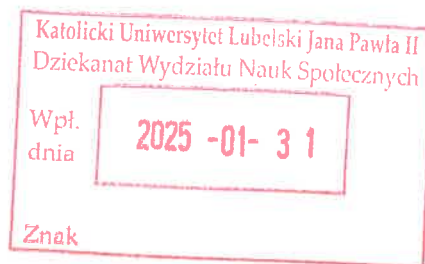
Dr hab. Anna Jach, prof. UJ

Kraków 31 I 2025 r.

Katedra Badań nad Obszarem Eurazjatyckim

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

**Recenzja osiągnięć naukowo-badawczych, dorobku dydaktycznego
i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej
doktor Aleksandry Kuczyńskiej-Zonik,
ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauk o polityce i administracji**

I. Sylwetka Habilitantki

Pani dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik odebrała wykształcenie wpisujące się w profil osoby ubiegającej się o przyznanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie dyscypliny nauk o polityce i administracji. W latach 2004-2009 odbyła pięcioletnie studia magisterskie na kierunku stosunki międzynarodowe na Wydziale Politologii UMCS w Lublinie. Następnie podjęła studia doktoranckie w zakresie nauk o polityce na Wydziale Politologii UMCS w Lublinie (2009-2013). Jej rozprawa doktorska pt. „Nacjonalizm obywatelski w Federacji Rosyjskiej w okresie prezydentury Władimira Putina (2000-2008)”, przyjęta z uznaniem przez znaczące autorytety w zakresie nauk politycznych, obroniona została w 2015 roku.

Dodatkowo Habilitantka posiada wykształcenie w obszarze nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia. W latach 2005-2010 odbyła pięcioletnie studia magisterskie na kierunku archeologia na Wydziale Humanistycznym UMCS w Lublinie, by z kolei po odbyciu studiów doktoranckich na Wydziale Socjologiczno-Historycznym UR w Rzeszowie (2009-2013) uzyskać stopień naukowy

doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Górnopaleolityczne przedstawienia antropomorficzne w Europie Środkowo-Wschodniej”.

Ponadto Habilitantka uzupełniała swoje kompetencje studia podyplomowe z zakresu muzealnictwa i ochrony zabytków na KUL w Lublinie (2012-2013).

II. Wykaz publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

A) Tytuł osiągnięcia naukowego: „Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 roku”

B) Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy: Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 roku.

(1) Kuczyńska-Zonik A., *National minorities in the Baltic states as a societal security category*, „Polityka i Społeczeństwo” 2024, 22(2), s. 132-144.

DOI: <https://doi.org/10.15584/polispol.2024.2.9>.

(2) Kuczyńska-Zonik A., *Non-citizens in Latvia: Is it a real problem?*, „Sprawy Narodowościowe” 2017, 49. DOI: 10.11649/sn.1438.

(3) Kuczyńska-Zonik A., *Integration of Russian-speakers in the Baltic states*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2017, 3, s. 228-250.

(4) Kuczyńska-Zonik A., *Organizacje międzynarodowe rosyjskiej diaspory*, „Polityka i Społeczeństwo” 2016, 2(14), s. 50-68. DOI: 10.15584/polispol.2016.2.4.

(5) Kuczyńska-Zonik A., *Russian-speaker NGOs in the Baltic states*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” (“Yearbook of the Institute of East-Central

Europe” Special issue: Minorities, diasporas, refugees in contemporary Europe) 2017, 15(3), s. 165-183.

(6) Kuczyńska-Zonik A., *Nierówności i problem wykluczenia społecznego w państwach bałtyckich*, „Władza Sądzenia” 2021, 20, s. 130-143.

(7) Kuczyńska-Zonik A., *Russia’s Soft Power in the Baltic States*, „Journal of International Relations” (“Medzinárodné vzťahy”) 2016, 14(1), s. 36-57.

(8) Kuczyńska-Zonik A., *Antidiplomacy in the Russia’s Minority Policy towards the Baltic States*, „Baltic Journal of Political Science” 2016, 5, s. 89-104.

(9) Kuczyńska-Zonik A., *Russian propaganda - methods of influence in the Baltic States*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” (“Yearbook of the Institute of East-Central Europe”) 2016, 14(2), s. 43-59.

(10) Kuczyńska-Zonik A., *Infotainment i dezinformacja w mediach rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich*, „TEKA of Political Science and International Relations” 2018, 13(2), s. 13-26.

(11) Kuczyńska-Zonik A., *Dylematy bezpieczeństwa państw bałtyckich po aneksji Krymu*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2017, 2, s. 127-144.

(12) Kuczyńska-Zonik A., *Dyskurs narodowościowy na Litwie w kontekście współczesnych zagrożeń*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2016, 14(5), s. 281-300.

(13) Kuczyńska-Zonik A., *The Securitization of National Minorities in the Baltic States*, „Baltic Journal of Law & Politics” 2017, 10(2), s. 26-45. DOI: 10.1515/bjlp-2017-0011.

(14) Kuczyńska-Zonik A., *„Oddziedziczenie” dziedzictwa. Usuwanie pomników sowieckich w państwach bałtyckich*, „Politeja” 2023, 20 5 (86), s. 109-24. <https://doi.org/10.12797/Politeja.20.2023.86.06>.

(15) Kuczyńska-Zonik A., *Silent Protesters or Acceptors? The Reaction of the Russian-Speakers to the Removal of the Soviet Monuments in Latvia and Estonia After Russia’s Full-Scale Invasion of Ukraine*, „Politologija” 2023, 112 (4), s. 16-43. <https://doi.org/10.15388/Polit.2023.112.1>.

1. Trafność i stopień realizacji tematyki osiągnięcia

Habilitantka przedstawiła jako osiągnięcie stanowiące podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy pt.: „Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 roku”. Wkład Habilitantki w przygotowanie osiągnięcia szacowany na 100% polegał na przeprowadzeniu badań i ich opracowaniu. Przedmiotem analizy cyklu publikacji są etnopolityka, analizowana z punktu widzenia bezpieczeństwa społecznego i spójności społecznej, oraz identyfikacja zagrożeń bezpieczeństwa etnopolitycznego na obszarze Litwy, Łotwy i Estonii. Podstawą dla tak skonstruowanych badań okazały się zamieszkujące państwa bałtyckie mniejszości rosyjskojęzyczne – obejmujące etnicznych Rosjan, lecz także Ukraińców, Białorusinów, Polaków i Żydów, dla których język rosyjski jest językiem macierzystym. Wydaje się, że ze względu na wieloetniczność ludności tych państw oraz związane z nią nastroje geopolityczne temat można uznać za ważny i aktualny, a także rozwojowy. Na cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych składa się 15 artykułów naukowych: 9 tekstów w języku angielskim (4 teksty opublikowane w czasopiśmie zagranicznych; 3 z nich w bazie Scopus) oraz 6 – w języku polskim, które składają się na analizę procesów zachodzących w trzech państwach w ramach trzech głównych zagadnień odzwierciedlonych w strukturze osiągnięcia: charakterystyki mniejszości narodowych na Litwie, Łotwie i w Estonii, instrumentów wpływu Rosji na mniejszości rosyjskojęzyczne na Litwie, Łotwie i w Estonii, polityki Litwy, Łotwy i Estonii wobec mniejszości rosyjskojęzycznych oraz postawy mniejszości wobec tychże polityk.

Zaprezentowane osiągnięcie wsparte jest na dobrze dobranych i pochodzących generalnie z wiarygodnych źródeł danych statystycznych, a także na bardzo obfitej bazie opracowań. Generalnie można uznać, że osiągnięcie posiada charakter wyczerpujący, nie tylko poruszając istotny temat, którego ważności dowodzi historia narastającego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, czy, szerzej, rosyjsko-zachodniego, ale także traktując go (przynajmniej w zamyśle) z dużą starannością i w kontekście innych opinii w świecie naukowym.

2. Teoretyczno-metodologiczne filary osiągnięcia

Osiągnięcie pani dr Aleksandry Kuczyńskiej-Zonik posiada solidny rdzeń teoretyczny, opierając się na rozbudowanych conceptach: etnopolityki i jej uwarunkowań oraz bezpieczeństwa społecznego. W szeregu zastosowanych kategorii teoretycznych w analizie roli mniejszości rosyjskojęzycznych zamieszkujących w Litwie, Łotwie i Estonii pod kątem ich oddziaływania na bezpieczeństwo społeczne po 2014 roku, znalazły się: „soft power”, „antydyplomacja”, „sekurytyzacja” i „desekurytyzacja”, „odziedziczenie dziedzictwa”, „codzienny opór”. W rozpatrywanym cyklu zwartych publikacji mamy do czynienia nie tylko z bardzo dobrą orientacją w ich zakresie, ale także ze wzbogaceniem wiedzy i rozwiązań konceptualnych. Nie tylko ze względu na potrzeby samego studium, ze względu na jego temat, analizowane w kontekście społeczeństw „bezpieczeństwo społeczne” koncentruje się na zapewnieniu suwerenności i niezależności państwa (casus Litwy), wzmocnieniu kultury narodowej i wartościach demokratycznych (casus Łotwy) lub kształtowaniu odporności społecznej poprzez zwiększanie zaufania do instytucji państwowych, zapewnienie bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, ochronę życia i zdrowia obywateli oraz zaspokajanie ich podstawowych potrzeb w sytuacjach kryzysowych (casus Estonii). Zaproponowana kategoryzacja bezpieczeństwa społecznego w ujęciu „narodowego” (mniejszość jako grupa charakteryzująca się określonymi wartościami) i „instytucjonalnego” (mniejszość jako instytucja będąca obiektem określonych działań), wydaje się w pełni zasadna i wpisuje się w szeroko rozumianą politykę etniczną. Autorka podaje bowiem przekonujące powody trwałego stosowania takiego ujęcia, które może być przecież z powodzeniem stosowane także w przyszłości w odniesieniu do różnych miejsc globu.

Eksplanacja zagadnienia roli rosyjskojęzycznych mniejszości narodowych w ujęciu zachodzących procesów etnopolitycznych w państwach bałtyckich, przeprowadzona w oparciu o paradygmat etnopolityczno-sekurytyzacyjny, została zwieńczona sukcesem. Dominującymi metodami badawczymi okazały się: deskrypcyjna, analizy zawartości mediów, analizy instytucjonalno-prawną, analizy przypadku i porównawcza. Bazowe jednak znaczenie dla realizacji założonego celu miała część empiryczna osiągnięcia. Złożyły się na nią aspekt ilościowy oraz

jakościowy na bazie przeprowadzonych badań, co świadczy o rozbudowanej świadomości metodologicznej Habilitantki.

3. Struktura i przewód logiczny

Ocena logiki przewodu naukowego, opartego na postawionych przez Habilitantkę hipotezach oraz sformułowanych pytaniach badawczych bazuje na umiejętnie skonstruowanej strukturze cyklu publikacji. Charakterystyce mniejszości rosyjskojęzycznych (liczebność, rozmieszczenie, struktura społeczna, stopień zintegrowania, działalność społeczno-kulturalna), poświęcone zostały artykuły od (1) do (6), tworzące część pierwszą osiągnięcia. Z kolei artykuły od pozycji (7) do (10) stanowią drugą część cyklu, w treści których poddane zostały analizie instrumenty oddziaływania przez Rosję na mniejszości, co ma zasadnicze znaczenie dla kwestii bezpieczeństwa państw bałtyckich. Trzecią część cyklu tworzą artykuły od (11) do (15). Ich tematyka oscyluje wokół zagadnienia sekurytyzacji rosyjskojęzycznych mniejszości narodowych zamieszkujących Litwę, Łotwę i Estonię, przy czym analizie zostały poddane zarówno polityki tychże państw wobec mniejszości, jak i postawy samych mniejszości wobec polityk. Pozwoliło to oprzeć logikę wywodu na czterech hipotezach.

Zgodnie z hipotezą pierwszą, mniejszości narodowe w państwach bałtyckich są zróżnicowane i nie stanowią spójnej grupy. Za ich cechą charakterystyczną Habilitantka uznała, że duża część mniejszości polskiej na Litwie oraz rosyjskojęzycznych we wszystkich państwach bałtyckich pozostaje pod wpływem informacyjnym Rosji oraz identyfikuje się z rosyjską polityką pamięci, której centralną ideą jest gloryfikowanie okresu Związku Radzieckiego oraz roli Armii Czerwonej, która wyzwoliła Litwę, Łotwę i Estonię spod okupacji Niemiec nazistowskich.

Zgodnie z drugą sformułowaną przez Habilitantkę hipotezą, podstawą aktywności Rosji wobec mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich jest wieloaspektowość i wielopłaszczyznowość działań oraz tworzenie mechanizmów pozwalających na zwiększenie ich efektywności. Skuteczność FR wynika zarówno z działań skierowanych bezpośrednio do przedstawicieli mniejszości w państwach

bałtyckich, jak również poprzez aktywność na forum międzynarodowym z wykorzystaniem organizacji międzynarodowych dyskredytujących polityki Litwy, Łotwy i Estonii wobec tychże mniejszości.

Hipoteza trzecia podejmuje bardzo ważki element bezpieczeństwa społecznego państw bałtyckich, który nadał politykom Litwy, Łotwy i Estonii zgoła odmienny charakter. Wolta ta została wymuszona po dokonaniu przez Federację Rosyjską aneksji Krymu w 2014 roku. Mniejszości rosyjskojęzyczne zamieszkujące obszar tychże państw zaczęły być postrzegane za potencjalne źródło zagrożenia dla stabilności i tożsamości narodowej. Z tego też powodu wzmocniono politykę działania na rzecz utrwalenia procesów narodotwórczych poprzez ograniczanie użycia języka rosyjskiego czy usuwanie pomników sowieckiej przeszłości w sferze publicznej.

Konsekwencją logiki przewodu badawczego okazała się czwarta hipoteza. Zgodnie z jej założeniami, wojna we wschodniej części Ukrainy oraz aneksja Krymu, a następnie pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę wpłynęły na zmianę postaw mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich wobec polityki Rosji oraz wobec rządów państw ich zamieszkania. Szczególnie pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę trwająca od 2022 roku zdeterminowała odrzucenie narracji prokremlowskiej propagandy, a tym samym wzmocnienie procesów identyfikacji z prozachodnią i proobywatelską narracją państw, w których mniejszości te zamieszkują.

Rozumowanie obecne w cyklu publikacji zmierza także do odpowiedzi na pięć głównych pytań badawczych:

- W jaki sposób aneksja Krymu (2014) oraz wojna rosyjsko-ukraińska (2022) wpłynęły na sytuację mniejszości rosyjskojęzycznych na Litwie, Łotwie i Estonii?
- Czy i w jaki sposób mniejszości rosyjskojęzyczne są wykorzystywane przez Rosję jako instrument oddziaływania na państwa bałtyckie?
- Dlaczego państwa bałtyckie postrzegają mniejszości rosyjskojęzyczne jako zagrożenie dla własnego bezpieczeństwa?
- Jakie działania podejmują te państwa wobec mniejszości rosyjskojęzycznych w celu wzmocnienia bezpieczeństwa?
- Jaki jest stosunek przedstawicieli mniejszości rosyjskojęzycznych wobec tych działań?

Tok rozumowania w pracy oraz przytoczone argumenty niewątpliwie pozwoliły Autorce na pozytywne zweryfikowanie postawionych hipotez.

4. Zawartość merytoryczna

Kwestia merytorycznego, faktograficznego wsparcia przewodu logicznego cyklu publikacji została gruntownie przemyślana. Wskazują na to nie tylko ważkość zagadnień etnopolityki zwłaszcza w państwach, w których mniejszości narodowe odgrywają znaczącą pod kątem demograficznym rolę. Rudymentarną cechą narodów i państw wschodzących w skład wieloetnicznego i wielokulturowego państwa radzieckiego jest polityka suwerenizacji, której procesy narodotwórcze stanowią organiczną część. Biorąc powyższe pod uwagę, z zadowoleniem można przyjąć decyzję Habilitantki o rozpoczęciu pogłębionych badań nad mniejszościami rosyjskojęzycznymi w państwach bałtyckich zwłaszcza w kontekście postępującej i rozszerzającej się agresji Rosji wobec Ukrainy poczynając od 2014 roku. Na podkreślenie w tym względzie zasługuje zakończony sukcesami wysoki stopień apikalności Autorki o granty badawcze, dzięki którym założone cele badawcze mogły zostać i są w dalszym ciągu realizowane.

Pozwala to zwrócić uwagę na kilka kwestii dopełniających narrację zaprezentowaną przez Habilitantkę.

1. Czy jest możliwa do wypracowania strategii samoorganizacji rosyjskojęzycznych mniejszości narodowych w społeczeństwach Litwy, Łotwy i Estonii pod kątem zwiększenia ich politycznej aktywności i partycypacji?
2. Z czego wynika osobliwość rosyjskojęzycznych Polaków zamieszkujących w Litwie?
3. Bezpieczeństwo społeczne a bezpieczeństwo narodowe: jakie są powiązania i zależności?
4. Czy są podejmowane działania ze strony władz państw bałtyckich ukierunkowane na wprowadzenie takich zmian w rodzimym prawodawstwie, w wyniku których do obowiązujących przepisów zastałyby dodane odnoszące się do identyfikowania, rejestracji oraz „wyłapywania” podmiotów (osób fizycznych, osób prawnych, struktur) tzw. „agentów obcego wpływu”? Czy

istnieje pokusa nowelizacji w tym duchu prawodawstwa jako kolejnego instrumentu, stojącego na straży bezpieczeństwa narodowego – bezpieczeństwa społecznego?

5. Czy w stosunku do rosyjskojęzycznych mniejszości narodowych są uruchamiane dedykowane programy wspierające ich integrację ze społeczeństwami państw, zwiększenie partycypacji społecznej i obywatelskiej, jak również normalizację stosunków?

Przedstawione do recenzji osiągnięcie stanowi zwarty cykl publikacji, diagnozujących newralgiczny wycinek rzeczywistości państw bałtyckich. Mamy do czynienia z dość solidną analizą obszernych danych pochodzących z badań społecznych, które przeprowadzane były w latach 2016-2023. Autorka ukazała zmiany zachodzące w procesie wzajemnego postrzegania tychże grup narodowych na terenie badanych państw. Warto podkreślić, że pozyskane dane stanowiły ilustrację intensywnie zmieniającej sytuacji bezpieczeństwa w Europie Środkowej i Wschodniej zwłaszcza po dokonaniu przez FR aneksji Krymu w 2014 roku oraz rozpoczęciu przez nią pełnoskalowej wojny z Ukrainą w 2022 roku. Dotyczy to w szczególności kwestii sekurytyzacyjnych czyli między innymi włączenia w koncepcje bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii mniejszości rosyjskich jako potencjalnego źródła zagrożenia dla stabilności i tożsamości narodowej czy kształtowania wzajemnych sympatii i antypatii poszczególnych grup, co stanowi właściwą i satysfakcjonującą w sensie merytorycznym ilustrację tez Autorki.

Co ważne, przytoczone dane ilustrują prawidłowości możliwe do zaobserwowania we współczesnym świecie i nie odnoszą się li tylko do badanego obszaru. Uzyskane przez Habilitantkę wyniki nie tylko nie straciły na aktualności, lecz uległy znacznemu wzmocnieniu, albowiem na kryzys wojenny nakłada się dodatkowo kryzys migracyjny i humanitarny. Ich symptomy i następstwa odnajdujemy nie tylko w państwach bałtyckich, lecz także w państwach całej Europy w pośredni sposób zaangażowanych w trwający na wschodzie kontynentu konflikt. Słuszną wydaje się konkluzja Autorki o dokonującej się transformacji tożsamości kulturowej mniejszości rosyjskojęzycznych zamieszkujących w Litwie, Łotwie i Estonii oraz zmianie praktyk społecznych w obszarach kluczowych dla ich identyfikacji. Ważne jednakże byłoby podjęcie się próby prognozy, co do trwałości dalszych polityk państw zamieszkujących przez

znaczącą mniejszość narodową, których skutkiem byłoby przełamanie barier uniemożliwiających ich pełną integrację oraz identyfikację z narodem tytularnym i państwem, które zamieszkują. Jest na to nadzieja, albowiem Habilitantka kontynuując swoje badania, będzie mogła pochylić się nad tymi kwestiami, realizując kolejny grant pozyskany z NCN na lata 2024-2027.

5. Nowatorski charakter osiągnięcia

Zaprezentowane w cyklu publikacji artykułów naukowych badania nad mniejszościami narodowymi wypełniają lukę badawczą. Nowatorskość i oryginalność badań stanowi ujęcie tematu poprzez: 1. wskazanie różnic pojęciowych kategorii bezpieczeństwa społecznego na Litwie, Łotwie i w Estonii – wprowadzenie ujęcia narodowego i instytucjonalnego; 2. osadzenie mniejszości narodowych w kontekście bezpieczeństwa społecznego; 3. zastosowanie kategorii sekurytyzacji w odniesieniu do mniejszości narodowych w analizowanych państwach – wprowadzenie terminu „oddziedziczenia dziedzictwa” w odniesieniu do praktyk w obszarze polityki pamięci, oraz 4. ukazywanie konsekwencji działań politycznych wobec mniejszości narodowych i konstruowanie praktycznych rozwiązań. Przedstawiony wyżej cykl jest spójny pod względem tematyki, gromadzi, systematyzuje rozproszoną literaturę i porządkuje wiedzę. Daje także asumpt do kontynuowania eksploracji badanej rzeczywistości, zwłaszcza w odniesieniu do państw bezpośrednio narażonych na zagrożenie płynące strony Federacji Rosyjskiej, która w celu osiągnięcia własnych celów wykorzystuje wszystkie możliwe środki i metody wojny hybrydowej. Bardzo dobrym dla niej instrumentarium oddziaływania na Litwę, Łotwę i Estonię jest rosyjskojęzyczna mniejszość narodowa zamieszkująca wspomniane państwa, która w ograniczonym stopniu do czasu eskalacji wojennej na wschodzie Europy ulegała społecznym procesom integracji, partycypacji czy normalizacji stosunków z obywatelami państw bałtyckich. Stąd na wyróżnienie zasługuje decyzja Habilitantki o rozpoczęciu i dalszym kontynuowaniu badań nad kwestiami etnopolityki państw bałtyckich, nie tylko w kontekście jej sekurytyzacji, lecz także osadzenia w kategoriach państwowej suwerenizacji, procesów narodotwórczych, z uwzględnieniem zagadnień zmian tożsamościowych w kierunku transnarodowości i multilateralizacji świadomości

etnicznej i kulturowej zachodzących pod wpływem polityk narodowych Litwy, Łotwy i Estonii, integracji europejskiej oraz międzynarodowej komunikacji.

III. WYKAZ INNYCH (NIE WCHODZĄCYCH W SKŁAD OSIĄGNIĘCIA WYMIENIONEGO W PKT I) OPUBLIKOWANYCH PRAC NAUKOWYCH ORAZ WSKAŹNIKI DOKONAŃ NAUKOWYCH

Dorobek Habilitantki był budowany systematycznie i konsekwentnie. Oscylował wokół następujących obszarów badań:

1. Rosyjskojęzyczna mniejszość narodowa zamieszkująca Litwę, Łotwę i Estonię – zagadnienia związane z sytuacją, percepcją oraz praktykami w odniesieniu do polityki Federacji Rosyjskiej i koncepcji „Russkogo Mira”, zwłaszcza po 2014 roku. O dojrzałości badawczej Habilitantki świadczą dwa zrealizowane (2016-2017 i 2022-2023) i obecnie realizowany grant badawczy (2024-2027);
2. Problemy sekurytyzacji, wykluczenia cyfrowego rzutuującego na stopień partycypacji, kwestie dezinformacji i polityki pamięci oraz ograniczenia i zwalczania rosyjskiej propagandy. Wynikami badań w tym segmencie Autorka podzieliła się biorąc udział w przygotowaniu autorskich i współautorskich publikacji w postaci rozdziałów w recenzowanych wieloautorskich monografiach naukowych z poziomu II listy ministerialnej – Routledge i Emerald.
3. Zainteresowanie kwestiami szeroko pojmowanego bezpieczeństwa i polityki zagranicznej znalazło swoje potwierdzenie w kolejnych 12 publikacjach naukowych zarówno w języku angielskim, jak i polskim. Pośród nich odnajdujemy monografie autorskie, prace pod redakcją Habilitantki, artykuły naukowe opublikowane w czasopismach z listy MNiSW oraz rozdziały w recenzowanych wieloautorskich monografiach naukowych z poziomu II listy ministerialnej – Routledge.

4. Sytuacji politycznej, prawnej i społeczno-gospodarczej państw bałtyckich
Autorka poświęciła współautorskie monografie oraz jeden rozdział w monografii z II poziomu.

Reasumując, Habilitantka jest autorką 52 ważkich publikacji naukowych, w tym artykułów w czasopismach recenzowanych i rozdziałów w monografiach oraz monografii w języku polskim i angielskim wydawanych w wydawnictwach krajowych i zagranicznych. Cytowalność w bazach referencyjnych wygląda następująco:

- Google Scholar cytowalność 210 (wraz z autocytowaniami);
- Scopus – 17, H-indeks - 2;
- Web of Science liczba cytowań – 4, H-indeks -1.

IV. DOROBEK DYDAKTYCZNY I POPULARYZATORSKI ORAZ INFORMACJA O WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ HABILITANTKI

Wartość aktywności naukowej Habilitantki realizowanej w więcej niż w jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W ramach realizacji tego celu zrealizowane zostały dwa projekty grantowe: *Postawy rosyjskiej mniejszości narodowej w państwach bałtyckich wobec idei Pyccokozo Mupa* oraz *Oburzenie społeczne i potencjał protestu wśród mniejszości narodowych na Litwie, Łotwie i w Estonii w czasach kryzysu*, dzięki którym nawiązana została współpraca z licznymi ośrodkami badawczymi z państw bałtyckich, jak i spoza kontynentu europejskiego, instytucjami państwowymi, instytucjami społeczeństwa obywatelskiego Litwy, Łotwy i Estonii. W październiku 2024 roku Habilitantka zaplanowany miała pobyt stażowy w European Centre for Minority Issues (ECMI) we Flensburgu (Niemcy) w ramach programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” (IDUB) na KUL, gdzie zgłębiać miała tematykę kwestii etnopolityki w Europie. Obecnie Habilitantka występuje w roli kierownika jednego grantu oraz wykonawcy w dwu kolejnych grantach, co pod względem potencjału badawczego sytuuje Ją w gronie doświadczonych badaczy. Habilitantka brała udział także w pracach organizacyjnych i czynnie uczestnicząc w

dwu wizytach studyjnych celem poszerzenia wiedzy o Inicjatywie Trójmorza, a także nawiązania współpracy ze środowiskiem akademickim i eksperckim w państwach Europy Środkowej

W szeregu uwag, których celem jest wzmocnienie pozycji Habilitantki jako badaczki znalazły się następujące rekomendacje.

1. O ile rozpoznawalność na forum międzynarodowym, zrzeszającym badaczy zajmujących się szeroko rozumianymi studiami bałtyckimi nie budzi obaw, o tyle rozpoznawalność w krajowych, polskich gremiach nie jest zbyt duża. Zauważalne jest aktywne uczestnictwo z w pracach aż 44 konferencji naukowych, z czego połowa miała miejsce w Polsce. Wartołoby w przyszłości krajowej aktywności poświęcić więcej uwagi, tak aby wyniki prowadzonych badań były w jak najszerszym stopniu znane nie tylko specjalistom czy ekspertom, lecz nade wszystko decydującym i obywatelom Polski.
2. Choć Habilitantka wykonała liczne recenzje artykułów publikowanych w polskich czasopismach (25) oraz 5 recenzji artykułów publikowanych w czasopismach międzynarodowych Taylor and Francis Group, to jednak należy odnotować brak aktywności Habilitantki jako recenzenta naukowych publikacji (monografii autorskich i wieloautorskich, prac zbiorowych po redakcją) zamieszczanych w czasopismach naukowych, ukazujących się na rynku publikacyjnym tak w kraju, jak i poza jego granicami.
3. Skromne zaangażowanie Habilitantki w działalność organizacyjną na rzecz środowiska poprzez organizowanie i kierowanie zespołami, pracującymi nad organizacją krajowych i zagranicznych wydarzeń naukowych, jako kongresy i konferencje. Byłaby to doskonała okazja do wymiany doświadczeń i opinii, lecz także do zaprezentowania szerokiemu gronu badaczy z Polski i z zagranicy uzyskanych wyników badań.
4. Wzmocnienie zaangażowania Habilitantki w działalność dydaktyczną, która w przyszłości może przełożyć się nie tylko w zakresie kształtowania nowych kadr naukowych czy ekspertów. Daje to szansę na zbudowanie potencjału grup badawczych, pracujących pod przewodnictwem Habilitantki nie tylko na poziomie macierzystej uczelni, lecz również w skali ogólnokrajowej.

Ukoronowaniem aktywnej postawy organizacyjno-społecznej i popularyzującej naukę Habilitantki było uhonorowanie Jej w 2023 roku Nagrodą Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie IV stopnia. Postawą dla przyznania Nagrody było zaangażowanie na rzecz Alma Mater w roli opiekuna młodych badaczy reprezentujących badania nad szeroko pojmowanym bezpieczeństwem państwa

i zagrożeniom dla systemu międzynarodowego. Z racji bogatego doświadczenia na polu badawczym warto odnotować prowadzenie zajęć w Szkole Doktorskiej od momentu przyznania Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu kategorii naukowej B+

w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Drugim argumentem przemawiającym za przyznaniem Nagrody Rektora KUL było zaangażowanie Habilitantki we współpracę z wieloma krajowymi i zagranicznymi think-tankami. Konsekwencją udziału

w organizowanych przez te struktury seminariów były przygotowane przez Habilitantkę i zaprezentowane na forum liczne ekspertyzy, komentarze i raporty, których odbiorcami byli decydenci, eksperci, naukowcy. Niejako dopełnieniem tej części aktywności Habilitantki były Jej autorstwa analizy eksperckie m.in. dla Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, PZU, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Heinrich-Böll-Stiftung (oddział w Warszawie), Religion und Gesellschaft in Ost und West oraz Stürmische Zeiten, jak również komentarze eksperckie udzielane dla mediów w Polsce oraz dla mediów zagranicznych w języku angielskim i rosyjskim.

V. Konkluzja

W świetle oceny przedstawionych kompetencji wynikających z wykształcenia Habilitantki, charakterystyki jej wcześniejszego dorobku, przede wszystkim jednak przedstawionego osiągnięcia naukowego z cyklu: **Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 roku**, oraz aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, stwierdzam, że **odpowiadają one wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i stanowią wystarczającą podstawę dla przyznania pani dr**

**Aleksandrze Kuczyńskiej-Zonik stopnia naukowego doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w zakresie dyscypliny
nauk o polityce i administracji.**

Dr hab. Anna Jach, prof. UJ

Anna Jach

